

ДОБРА ПРАКТИКА ОТ НОРВЕГИЯ

ЗЕЛЕНАТА СДЕЛКА – политиката на Норвегия

Съдържание

Въведение.....	2
Подход и визия на правителството за зелен индустриален напредък.....	2
<i>Общи предпоставки за стимулиране на зелената индустрия.....</i>	<i>3</i>
<i>По-тясно взаимодействие и силни партньорства.....</i>	<i>3</i>
<i>Конкретни области на внимание.....</i>	<i>3</i>
<i>Подходът и визията на правителството за тласък на зелената промишленост.....</i>	<i>4</i>
<i>Възможности и предизвикателства за стимулиране на зелената индустрия в Норвегия.....</i>	<i>4</i>
<i>Как да се организира зелен индустриален тласък?.....</i>	<i>5</i>
<i>Възможности и предизвикателства.....</i>	<i>7</i>

Въведение

В края на 2019 г. Европейската комисия представи Европейската зелена сделка като пътна карта за постигане на устойчивост на икономиката на ЕС, чрез превръщане на предизвикателствата в областта на климата и околната среда във възможности във всички области на политиката, като се гарантира, че преходът е справедлив и приобщаващ за всички¹. Зелената сделка включва превръщане на Европа в първия климатично неутрален континент до 2050 г., опазване на биологичното разнообразие, установяване на кръгова икономика и премахване на замърсяването, повишаване на индустриалната конкурентоспособност и осигуряването на справедлив преход за засегнатите региони и работници. На въглеродните емисии е отредено ключово място за гарантиране на приноса на всеки човек и всеки сектор. ЕС предвижда през настоящата година да се приеме данък върху въглеродните емисии за трети страни и преразглеждане на Директивата за енергийно данъчно облагане.

Европейската комисия прие набор от предложения, чиято цел е политиките на ЕС в областта на климата, енергетиката, транспорта и данъчното облагане да бъдат пригодени към целта за намаляване на нетните емисии на парникови газове с най-малко 55 % до 2030 г. в сравнение с равнищата от 1990 г.

Тук ще представим примера на Норвегия за постигане целите на Зелената сделка:

Целта на Норвегия е да се превърне в зелен индустриален и енергиен гигант, основан на природните ресурси, знанието, промишлеността, експертния опит и историческите предимства. Така ще се ускори преходът, ще се създадат работни места в цялата страна, ще укрепнат инвестициите в континенталната част на страната, ще се увеличи износа и ще намалют емисиите на парникови газове.

Подход и визия на правителството за зелен индустриален напредък²

Правителството на Норвегия си поставя за цел радикално реструктуриране на промишлеността в много кратко време. Населението на страната застарява и делът на хората в работна възраст намалява, което означава, че за да се поддържа добър стандарт на живот и да се финансира социалната държава в бъдеще, трябва да се увеличи производителността и

¹ Европейска комисия, Съобщение за медиите 11.12.2019 г.
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_19_6691

² Зелен индустриален прогрес - пътна карта

създаването на стойност в икономиката. Тези предизвикателства са в основата на зеления индустриален напредък.

Общи предпоставки за стимулиране на зелената индустрия

Норвежката промишленост се основава на чиста и достъпна възобновяема енергия, на промишлените предприятия, които разработват и използват високотехнологични решения в много области.

Инвестициите в зелена индустрия изискват достъп до подходяща земя и инфраструктура, суровини и капитал и работна ръка. Адекватният достъп до подходящи компетенции е от решаващо значение за способността им да работят ефективно и да създават стойност. Добре функциониращ капиталов пазар и данъчна система са също така фундаментално необходими за растежа и реструктурирането.

По-тясно взаимодействие и силни партньорства

Правителството трябва да провежда всеобхватна политика за бизнеса, промишлеността, енергетиката, климата и околната среда, която да е ефективна, ориентирана към резултати и водеща в една посока. По-бързото реструктуриране и развитие изискват, както добре координирани усилия на различните нива на управление, така и по-тясно взаимодействие между бизнеса и правителството. Норвегия възнамерява да засили индустриалните партньорства с други държави и ЕС, за да се постигне взаимен интерес и полза.

Конкретни области на внимание

За да се постигне реструктуриране в кратко време, правителството си поставя за цел специални усилия да бъдат насочени към офшорната вятърна енергия, батерии, водород, управление на CO₂ и зелени проекти в съществуващата континентална промишленост, като например преработвателната промишленост, горската и дърводобивната промишленост, биоикономиката, както и морската верига за създаване на стойност. Това са области, които имат централно значение за усилията за развитие на енергийната система и обществото без емисии, осигурявайки възможности за устойчиво производство в бъдеще, и с очаквано високо бъдещо пазарно търсене.

Подходът и визията на правителството за тласък на зелената промишленост

- Норвегия да се превърне във водеща страна в областта на офшорната вятърна енергия, с индустрия, която разработва и изгражда вятърна енергия на най-високо ниво. Правителството ще отдели райони за производство на 30 GW офшорни вятърни генератори на Норвежкия континентален шелф.
- Норвегия да разработи верига за създаване на стойност за производство, разпространение и използване на произведения водород без или с ниски емисии, и да подпомогне развитието на пазара на водород в Европа.
- Норвегия да продължи да разработва съгласувана и печеливша верига за създаване на стойност на батериите, варираща от устойчив добив на минерали до рециклиране на батериите.
- Норвегия да продължи работата си по водещите в света индустриални решения за улавяне, съхранение и оползотворяване на CO₂
- Норвегия да има най-чистата, модерна и енергийно ефективна преработвателна промишленост, основана на високотехнологични решения.
- Норвегия да остане морска суперсила в международен план, водеща в "зелената" промяна чрез разработване, изграждане и внедряване на решения с нулеви емисии и автономни плавателни съдове.
- Норвегия да има най-устойчивото горско стопанство в света. Биоресурсите от морето и сушата да се използват за производство на благоприятни за климата и рентабилни продукти, включително биогорива, и да допринесат за развитие на индустриални работни места и дълги вериги за създаване на стойност в Норвегия.

Възможности и предизвикателства за стимулиране на зелената индустрия в Норвегия

Постигането на целите в областта на климата изисква цялостно реструктуриране на икономиката и ще обхване властите, предприятията и домакинствата.

Като цяло Норвегия и норвежките предприятия имат добра отправна точка за успех в екологичната промяна. Страната разполага с ценни природни ресурси, които са добре управлявани. В резултата на това е създадена уникална индустриална структура с международна тежест в областта на енергетиката, корабоплаването, аквакултурите и преработвателната промишленост. Норвегия е значителен и стабилен доставчик на енергия, с производство на енергия почти без емисии. Създадена е икономика, която се отличава с висока степен на доверие,

организация и тристранно сътрудничество, начело с модел на пазар на труда. Норвежкят модел осигурява добра отправна точка за основния преход, който сега предприема.

Предстои най-големият преход в историята на страната.

Важна предпоставка за екологично промишлено производство, в бъдеще, в което се очаква да се увеличи недостигът на някои минерали, метали и биомаса е сигурен и предвидим достъп до суровини.

Необходим е бърз технологичен напредък с цел повишаване на производителността, тъй като нараства недостига умения и работна ръка.

Устойчивото използване на природните ресурси е от съществено значение за улесняване на бъдещото създаване на стойност, работни места и заселване в цялата страна. Земята е необходима, за да се отговори на търсенето за възобновяема енергия и нови промишлени обекти, промяната на предназначението на земята е факторът с най-голям отрицателен ефект върху природата. При решения за промяна на земеползването трябва да се гарантира устойчивост, като се вземат предвид последиците за околната среда и местните общности. Климат и природа трябва да се разглеждат в контекст, така че да се запазят. Съображението за опазване на почвите също трябва да бъде взето предвид. Възстановяване на природата в районите, в които преди това са се осъществявали промишлени дейности, може също да допринесе за по-добър баланс в природата.

Как да се организира зелен индустриален тласък?

Правителството трябва да използва целесъобразно инструментите на публичната политика, за да улесни екологосъобразното и печелившо промишлено развитие, рентабилно намаляване на емисиите и устойчиво използване на норвежките природни ресурси в цялата страна. Създаването на добри рамкови условия за активна подкрепа на бизнеса и индустриалната политика са необходими предпоставки за реализиране на възможностите на зелената промяна.

Определянето на цените на емисиите под формата на климатични данъци и участието в европейската квотна система са ключови инструменти в норвежката политика в областта на климата. Определянето на цените на емисиите осигурява рентабилно намаляване на емисиите и насочва производството и потреблението към по-благоприятни за климата посока. В допълнение към ценообразуването на емисиите като инструменти в политиката в областта на климата се използват пряко регулиране, стандарти, споразумения, заеми, гаранции и субсидии за мерки за намаляване на

емисиите, както и подкрепа за научни изследвания и технологично развитие. Държавата може да оказва влияние върху индустрията и чрез ролята си на купувач. При обществените поръчки трябва да се въведат изисквания към доставчиците си, които да стимулират екологичния преход в бизнес сектора.

"Норвежките компании трябва да имат добри, предвидими и стабилни рамкови условия, които улесняват частни инвестиции и по-нататъшен растеж. Държавата трябва да изпълни отговорността си за въвеждане на необходимите инфраструктура, да сключва партньорства, които обединяват намаляването на емисиите и развитието на бизнеса, да допринася капитал и други мерки за облекчаване на риска".

Общите рамкови условия за стопанска дейност са от решаващо значение за успеха на обещанието за зелена индустрия. Доколко ефективно норвежката промишленост ще успее да премине към общество с ниски емисии, зависи до голяма степен от достъпа ѝ до основни производствени фактори, като възобновяема енергия, други суровини, капитал и работна ръка.

Освен това от съществено значение е да има достъп до подходящи индустриални площи, инфраструктура, знания, технологии и пазари.

Някои от мерките, които ще бъдат предприети:

- Създаване на национална стратегия за подготовка на зелени индустриални зони и индустриални паркове с международни конкурентни предимства.
- Изготвяне на стратегия за минералите с цел развитие на най-устойчивата минерална индустрия в света.
- Мобилизация на възможно най-много частен капитал за "зелена" промяна, включително чрез международно конкурентни схеми за намаляване на риска.
- Преразглеждане на всички инструменти на политиката за по-нататъшно съсредоточаване на усилията върху екологичния преход в бизнеса и промишлеността и надграждане върху "зеления" индустриален подем.
- Осъществяване на широка реформа на уменията за пазара на труда, основана на тристранно сътрудничество.
- Развиване на реформата в областта на износа, при която властите, индустрията и инструментите на политиката обединяват усилията си, за да направят офанзивни експортни кампании в чужбина, концентрирани около 5-10 национални инициативи.

Възможности и предизвикателства

Процес21 е стратегическа разработка за норвежката преработвателна промишленост и е създадена от Министерството на търговията и промишлеността, с управляваща група от представители на индустрията, академичните среди и социалните партньори. Основната задача е да се осигурят стратегически съвети и препоръки как Норвегия може най-добре да развие преработвателна промишленост с минимални емисии до 2050 г., като в същото време се улесни устойчивия растеж на този отрасъл през този период³.

Експертните групи, създадени за целите на Процес21, считат, че норвежката преработваща промишленост има огромни нужди от промени, както в 10-годишна, така и в 30-годишна перспектива:

- повишена цифровизация - това е първата стъпка в развитието на компетентност.

- за разлика от другите страни норвежката преработваща промишленост е автоматизирана. Другите индустрии закъсняват в процеса. За разработване и внедряване на пълната гама от нови цифрови технологии, особено в работата с клиенти, сектора има какво да научи от иновациите в услугите и автоматизацията на административните процеси на други индустрии.

Процес21 предлага следните амбициозни цели за развитие и укрепване на норвежката преработваща индустрия до 2030 г.

- Реализиране на намаления на емисии от известни проекти в преработващата индустрия, които отговарят на 2,5 милиона тона CO₂ еквиваленти, така че емисиите на индустрията да са намалени с повече от 50% в сравнение с 1990 г.
- Разработване и производство на високоспециализирани зеленчукови продукти със свързани услуги.
- Създаване на нови индустрии с ниски емисии в Норвегия
- Разработване на нови иновационни проекти в преработващата промишленост, които да допринесат за по-нататъшно намаляване на климатичното въздействие.
- Заемане на водеща позиция в световен мащаб в реализирането на потенциала за увеличаване на създаването на стойност от дигитализация.
- Учене през целия живот с фокус върху продукта и развитие на услугите, цифровизация и климат

³ Процес 21

Основната цел е преработващата промишленост да стане въглеродно неутрална до 2050 г., като трябва да се комбинират целите до 2030 г. с дългосрочен ангажимент за кръгова икономика и развитие на алтернативни, климатично неутрални производствени процеси. Норвегия все още има излишък на електроенергия през тази година при нормални климатични условия, но търсенето на електроенергия се очаква да се увеличи бързо в резултат на новите зелени промишлени предприятия и широкото електрифициране на обществото като цяло. Това изисква увеличаване на преносния капацитет на електропреносната мрежа, увеличено производство на електроенергия и енергийна система, която има способност да задоволява търсенето в периоди на висока натоварване. Все още днес капацитетът е ограничен за създаване на нови предприятия в някои части на страната в резултат на недостатъчното електроснабдяване.

Зелената промяна ще включва големи промени в установените вече и нови индустрии⁴. Желаното развитие зависи от достъпа до необходимата експертиза (компетентна работна сила) и знания (изследвания и развитие). Ако тези ресурси станат оскъдни, това може да забави зелената промяна и да намали норвежка конкурентоспособност и създаване на стойност.

Счита се, че осем вериги на стойността са централни за зелената промяна. Това включва (i) четири нови вериги за стойност - офшорна вятърна енергия, батерия, водород, улавяне и съхранение на въглерод и (ii) четири установени вериги на стойността, които ще се реструктурират или които ще имат важна роля в други вериги на стойността – морски сектор, горско стопанство, енергийна система и устойчиви сгради.

Въпреки че всички вериги на стойността са уникални, много от нуждите от компетентност се налагат във всички индустрии. Изграждането на нови вериги на стойност и реструктурирането на съществуващи вериги на стойност включва голяма нужда от работна ръка с технически познания. За новите вериги на стойността това важи особено много за нуждата от технически работници и завършили професионални училища, инженери, които могат да оперират и разработват нови процеси и машини, както и авангарден опит в съответните технологии. Във фазата на установяване ще има нужда и от значителна работна ръка в строителството. Преобразуването на съществуващи индустрии включва главно продължаване на текущата база от компетентности, но също така и повишена нужда в рамките на определени области на експертиза, например свързани с нови енергийни решения, кръгова икономика и цифровизация.

Зеленият преход води до значителна нужда от знания във всички индустрии, в допълнение към нуждата от квалифицирана работна ръка, тъй като ще изисква големи усилия за изследване и разработване на нови

⁴ Изискванията за зелени компетентности и знания

технологии и по-нататъшно развитие на нови области на приложение на съществуващата технология. Това изисква достъп до хора с високо ниво на обучение по технически предмети, които могат да работят с изследвания и разработки, както в изследователските институти, така и в предприятията. Идентифицирани са широк спектър от професии, които, взети заедно, изглеждат особено важни за покриване на основните дейности на различните индустрии. Те са категоризирани в три. (i) строителни инженери и разработчици на ИКТ, (ii) инженери и мениджъри и (iii) занаятчийски и оператори. Статистиката показва, че вече има значителен дефицит на умения за тези професии в икономиката като цяло. Предприятията в Норвегия също отчитат, че при професионалното образование и обучение вече има липса на умения.

В страната е създадена широкообхватна енергийна комисия, чиито задачи включват оценка на бъдещите енергийни нужди, анализ на възможностите за производство на нова енергия, оценка на опита със Закона за енергетиката през последните 30 години и осигуряване на основа за дългосрочни решения в областта на енергийната политика на Норвегия.

- Широкомасщабно развитие на офшорната вятърна енергия е една от областите, която има голям потенциал за развитие и увеличаване на производството на електроенергия в Норвегия, с цел индустриално развитие, иновации, технологично развитие и увеличаване на производството на електроенергия без емисии. Инвестицията в офшорни вятърни инсталации ще позволи използването на различни мрежови решения.
- Увеличаване на производството на водноелектрическа енергия, като дава приоритет на реконструкцията и разширяването на съществуващите водноелектрически централи в процеса на лицензиране. Налице е все още известен потенциал за изцяло нови водноелектрически централи.
- Развитие на вятърна енергия в местата, където има добри условия за вятър и местно одобрение.
- Очаква се слънчевата енергия да играе по-голяма роля в норвежкото електроснабдяване към 2040 г. Технологично развитие и намаляващи разходи през последните години допринасят за повишен интерес към този вид енергия и за изграждане на големи слънчеви електроцентрали в бъдеще.
- Ще бъде разгледано по-отблизо местното производство на енергия и как връзката с местното потребление в промишлеността и търговската собственост може да помогне за избягване на необходимостта от нови инвестиции в мрежата. Ще бъде разгледана, също така, възможността

новите сгради сами да произвеждат част от собствените си енергийни нужди.

Моделът на разпръснато селище, който съществува в Норвегия, означава, че физическата и цифрова инфраструктура, като електрически мрежи, пътища, пристанища и широколентов достъп, е развита в големи части на страната. Дългият опит с енергоемката индустрия също означава, че няколко индустриални зони предлагат добър мрежов капацитет, което е сред най-важните критерии за големи зелени индустриални проекти. Все още може да има предизвикателства, свързани с горепосочените фактори в случай на нови предприятия.

Установяването в съществуващи промишлени зони или на освободени промишлени обекти има предимството да се избягват нови посегателства върху девствената природа или горния почвен слой, което може да допринесе за намаляване на нежеланото въздействие на новите промишлени предприятия върху местната среда и обществото.

За отделните общини и региони е важно да отделят достатъчно атрактивни и устойчиви бизнес терени, за да привлекат нови зелени промишлени предприятия. В същото време трябва да се избягва загубата на важни площи за производство на храни, природно разнообразие, повишени емисии на парникови газове от обезлесяването и други обществено полезни цели.

В страната вече се работи по разработването на методи за водене на сметки за природата, където различните видове природа се претеглят в съответствие с тяхната природна стойност. При бъдещото приоритизиране на използването на земята ще се отчитат природните дадености и местната земя като основа. Новата дългосрочна цел на страната е за максимално преразпределение на 2000 декара обработваема земя годишно.

Зелената промишлена политика предполага баланс по отношение на природата. Намесата в природата на едно място в идеалния случай трябва да бъде посрещната с възстановяване на природата на друго място. Така може зелената промишленост да допринесе положително, предвид кризата с климата и кризата с природата.

Разбира се, това е само кратък преглед на всички документи и инициативи, които вече създадени и разработени в Норвегия с цел посрещане на предизвикателствата на голямата промяна – преструктуриране на икономиката и постигане на зелен индустриален напредък.